



'Regionale Economie en Arbeidsmarkt in Het Hogeland'

Presentatie voor B&W van de gemeente Hogeland, 9 februari 2021.

Jouke van Dijk

Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen & Voorzitter SER Noord-Nederland

Email: jouke.van.dijk@rug.nl Website: www.joukevandijk.nl

1



Waar gaan we het over hebben?

- Trends in de regionale economie en op de arbeidsmarkt
- Hoe staan economie en arbeidsmarkt er nu voor?
- **Demografische ontwikkelingen**
- De economie, arbeidsmarkt, demografie van Het Hogeland
- **Waar liggen de kansen?**
- **Hoe zien we de toekomst van Het Hogeland?**

2



Trends in de economie en op de arbeidsmarkt

1. Economische crisis, groei stagnatie → **opeens krapte op de arbeidsmarkt**
2. Krimp/vergrijzing: beroepsbevolking neemt af, tenzij doorwerken na 65
3. Verschillen tussen landsdelen nemen af, binnen landsdelen toe
4. **Economische herstructurering naar meer diensten gaat door**
5. **Kennisintensivering, ICT-revolutie, opleidingsniveau stijgt: maar ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden**
6. **Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen door robotisering en automatisering en die banen komen niet weer terug, maar wel andere!!**
7. Grotere mobiliteit, lossere relatie woon-werk locatie, **corona!**
8. Veranderende arbeidsverhoudingen (flexibiliteit, ZZP, leven lang leren)
9. Veranderende competentie-eisen → 21st century skills
10. **Decentralisatie van beleid (arbeidsmarkt, WMO) door rijk naar gemeenten**

3



Hoe staat Het Hogeland ervoor?

- **Bevolking:** 48.000 inwoners, 21.000 huishoudens, 25.000 beroepsbevolking, 16.000 banen en 8.000 leerlingen studenten
- **Krimp en vergrijzing:** aantal inwoners gedaald van 52.000 in 2002 naar 48.000 in 2018, daarna stabilisatie vooral doordat migratiesaldo positief is, natuurlijk aanwas nog negatief door vergrijzing. Gemiddelde leeftijd steeg van 38 jaar in 2000 tot 44 jaar in 2020. Vooral 15-25 jarigen vertrekken. **Krimp stopt?**
- **Beroepsbevolking** is stabiel met 25.000, veel MBO, relatief oud en weinig met niet-Nederlandse achtergrond
- Eind 2019 **werkloosheid** maar 3,5%, maar 2x zo hoog onder jongeren en laag opgeleiden
- **Uitkeringen:** Bijstand 1.000, Wajong 900, WAO 600, WGA 400, WW 700 Totaal: ca. 3.600

4



Hoe staat Het Hogeland ervoor?

- **Onderwijsdeelname:** veel MBO (48%- 27% NL), weinig HBO 12% - 17% en Wo 3% - 11%), vooral op MBO1 veel (26% - NL 18%) voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie; 10% laag geletterden in Het Hogeland is lager dan NL (12%)
- **Arbeidsplaatsen:** 16.000. In: Detailhandel 2.000, Landbouw & visserij 1.800, Zorg 1.200, Bouw, Onderwijs, Groothandel, Welzijn elk 900 - 1.000; Relatief veel Landbouw & Visserij en industrie; Sinds 2017 kleine groei aantal banen
- **Vacatures** nemen toe, vooral in Zakelijk diensten, Zorg en Welzijn, Onderwijs
- Veel en toenemende **pendel:** uitgaand 12.000 vooral naar gemeente Groningen en Eemsdelta inkomend 4.000 uit Groningen en Eemsdelta

5



De centrale vragen voor de participatiesamenleving:

1. Hoe zorgen we er echt voor dat iedereen zijn of haar **talenten** kan **benutten** en **bedrijven voldoende goed geschoold personeel** kunnen krijgen? Welke concrete maatregelen zijn het meest effectief?
2. Welke concrete **mogelijkheden** hebben **werkgevers** om de grote groep **mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt** een passende plek te geven binnen de organisatie en op welke manier kan dat het beste bereikt worden?

Dit zijn nog steeds de relevante vragen, maar de context is door corona wel even heel snel heel anders geworden.

6



Gevolgen van Corona voor:

- **Regionale Economie en Arbeidsmarkt:** sectoraal en regionaal; stad versus platteland; bevolking en woningmarkt; bereikbaarheid
- **Bedrijven:** omzet (vraag binnenland, export), personeel (ziek, bang, thuiswerken, kan werken > 1,5m?), innovatie, nieuwe producten, markten en klanten, aanpassen organisatie (digitalisering, videobellen, minder reizen): geen kantoor meer? Stoppen of Faillissement?
- **Werknemers:** risico van werkloosheid en inkomensdaling; onzekerheid, aanpassen, scholen, Leven Lang Ontwikkelen, digitale vaardigheden
- **Individueel/Huishoudens:** aanpassing gedrag m.b.t. consumptie, (reizen / vakantie), thuiswerken, woonvoorkeuren (huis met werkkamer op het platteland?); corona, sociale relatie kinderen, (groot)ouders, vrienden
- **Overheid:** gezondheid – economie – onderwijs – sociaal (oud/jong) op lange en korte termijn, (inter)nationaal, regionaal, lokaal. Onrust? Steunen van bedrijven & ZZP-ers kan als overbrugging, niet voor eeuwig.

7



Waar liggen de kansen voor Het Hogeland?

- **Investerings moeten passen bij de mensen en bij het gebied**
- **UNESCO Werelderfgoed Wadden**, afweging economie – ecologie; Agenda Wadden 2050
- **Toerisme:** kip-ei: kwaliteit vraag aanbod, gastvrijheid/draagvlak, samenwerking bedrijven en overheid en onderwijs
- **Landbouw:** ketenverlenging, lokale netwerken, zilte teelten,
- **Wonen + pendel:** huizen, bereikbaarheid, fysiek en digitaal
- **Corona:** thuiswerken, verdere scheiding woon - werklocatie
- **Industrie:** maakindustrie? Energietransitie, windmolens en zonnepanelen versus toerisme, (groene/ blauwe/grijze/oranje) **waterstof?** van het gas af, kernenergie?
- **Onderwijs – Arbeidsmarkt:** scholing, Leven Lang Ontwikkelen

8



Tot slot

- Veel geld in NPG, Waddenfonds, JTS, EFRO voor investeringen, maar economische kansen voor Het Hogeland zijn beperkt. Kansen in toerisme (Werelderfgoed Wadden), landbouw, MKB dienstensector, bestaande bedrijven koesteren.
- **Maak gebruik van de mooie woonomgeving en het ecologische kapitaal en houdt dat in stand ook in relatie tot o.a. energietransitie met zonnepanelen, windmolens, etc.**
- Investeer in sociaal-cultureel kapitaal. Betaalbare woningen voor starters en gezinnen. Goede dagelijkse voorzieningen (zorg, onderwijs, cultuur), bereikbaarheid via weg, OV en digitaal. Maak gebruik van **basisbanen**.
- **Wees realistisch:** u bent geen stad Groningen en moet dat ook niet willen, maar kan wel van de voorzieningen daar profiteren!

9



Dank voor uw aandacht

10



'Regionale Economie en Arbeidsmarkt in Het Hogeland'

Presentatie voor B&W van de gemeente Hogeland, 9 februari 2021.

Jouke van Dijk
Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse, Rijksuniversiteit Groningen,
Faculteit Ruimtetijke Wetenschappen & Voorzitter SER Noord-Nederland

Email: jouke.van.dijk@rug.nl Website: www.joukevandijk.nl

11